

# **Római Katolikus hit- és erkölcsstan**

**helyi tanterv**

**5-12. évfolyam**

**Érvényes: 2023.09.01-től**

## Tartalomjegyzék

<b>TARTALOMJEGYZÉK .....</b>	<b>2</b>
<b>BEVEZETÉS .....</b>	<b>3</b>
ÁLTALÁNOS MEGJEGYZÉSEK .....	3
ALAPELVEK.....	4
NAT KOMPETENCIÁKHOZ VALÓ IGAZODÁS .....	4
JOGSZABÁLYI HÁTTÉR .....	5
A TANTÁRGY ÓRAKERETE.....	6
A TÉMAKÖRÖK ÓRASZÁMA ÉVFOLYAMONKÉNT .....	6
TANKÖNYVEK, SEGÉDESZKÖZÖK.....	8
<b>YOUCAT - A KATOLIKUS EGYHÁZ IFJÚSÁGI KATEKIZMUSA, KAIROSZ KÖNYVKIADÓ KFT, 2016 .....</b>	<b>8</b>
ÉRTÉKELÉS .....	8
<b>9. ÉVFOLYAM .....</b>	<b>11</b>
AZ ÜDVTÖRTÉNET SZÍNTERE ÉS FŐSZEREPLŐJE .....	11
ISTENÉLMÉNYEK ÁBRAHÁMTÓL SALAMONIG .....	11
ISTENÉLMÉNYEK A PRÓFÉTÁK ARANYKORÁBAN, A PERZSA ÉS A HELLÉN KORBAN .....	13
AZ ÜDVTÖRTÉNET ÚJSZÖVETSÉGI SZAKASZÁNAK KEZDETE, JÉZUS SZÜLETÉSE, TANÍTÁSA ISTEN ORSZÁGÁRÓL, KÖZÖSSÉGTEREMTŐ EREJE, CSODÁI.....	14
JÉZUS KRISZTUS MEGVÁLTÓ SZENVEDÉSE, HALÁLA ÉS FELTÁMADÁSA, AZ EGYHÁZ MEGALAPÍTÁSA .....	15
<b>10. ÉVFOLYAM .....</b>	<b>17</b>
A TEREMTÉS, A BŰNBEESÉS ÉS AZ ÍGÉRETRŐL SZÓLÓ TANÍTÁS – AZ .....	17
ADVENT LITURGIÁJA .....	17
A MEGTESTESÜLÉS – A KARÁCSONY LITURGIÁJA .....	17
A MEGVÁLTÁS ÉS A HALÁLON TÚLI LÉT – A HÚSVÉT LITURGIÁJA .....	18
A SZENTLÉLEKRŐL SZÓLÓ TANÍTÁS – A PÜNKÖSD LITURGIÁJA .....	18
A SZENTHÁROMSÁG – A SZENTHÁROMSÁG VASÁRNAPJÁNAK LITURGIÁJA .....	18
A MÁRIA-DOGMÁK KRISZTOLÓGIAI MONDANIVALÓJA – MÁRIA-ÜNNEPEK .....	18
AZ ÓSZÖVETSÉGI ÜDVTÖRTÉNETRE ÉS A JÉZUS NYILVÁNOS MŰKÖDÉSÉRE EMLÉKEZTETŐ IGE LITURGIA .....	19
A JÉZUS KRISZTUS MEGVÁLTÓ KERESZTHALÁLÁT ÉS FELTÁMADÁSÁT MEGJELENÍTŐ EUCHARISZTIA LITURGIÁJA.....	19
A SZENTSÉGEK ÉS SZENTELMÉNYEK LITURGIÁJA .....	19
AZ IMÁDSÁG ÉS A SZENTEK TISZTELETE .....	20
<b>11. ÉVFOLYAM .....</b>	<b>22</b>
ÁLTALÁNOS ERKÖLCSTEOLÓGIA .....	22
AZ ISTENNEL VALÓ KAPCSOLATUNK ERKÖLCSTANA.....	23
AZ EMBERI KAPCSOLATOKHOZ, AZ ANYAGI JAVAKHOZ ÉS A SZELLEMI ÉRTÉKEKHEZ VALÓ HELYES HOZZÁÁLLÁS .....	23
KINEK VAN JOGA AZ ÉLETHEZ? – A BIOETIKA ALAPKÉRDÉSEI .....	24
FELELŐSSÉGÜNK ÖNMAGUNKÉRT, CSALÁDUNKÉRT, NEMZETÜNKÉRT, A TEREMTETT VILÁGÉRT .....	24
<b>12. ÉVFOLYAM .....</b>	<b>26</b>
ALAPVETŐ HITTAN - A VALLÁS TÉNYE ÉS LEHETŐSÉGE.....	26
A KRISZTUS-ESEMÉNY BIZONYOSSÁGA .....	26
AZ EGYHÁZ JÉZUSI ALAPÍTÁSA ÉS SZÜKSÉGES VOLTA .....	27
A KINYILATKOZTATÁS LEHETŐSÉGE ÉS TÉNYE.....	28
<b>EGYÉB .....</b>	<b>29</b>
A KÖZÉPSZINTŰ ÉRETTSÉGI VIZSGA FELTÉTELEI .....	29

## Bevezetés

### Általános megjegyzések

A katolikus hitoktatás egyetlen célja a lelkek üdvösségének szolgálata. Ennek érdekében a pedagógiai folyamatok figyelembevételével kerül hirdetésre Isten Országáa a hittanórákon.

A KRK Szilády Áron Gimnázium és Kollégium órarendi keretben, heti 2 órában biztosítja a tanulók választása alapján a katolikus hit és erkölcsstan oktatást. A református iskolában így kifejezetten ökumenikus légkörben történik Isten Igéjének hirdetése.

Fejlesztendő cél a tanulók Istennel való kapcsolatának tisztázása és erősítése, valamint a közösségépítés. Kiemelten fontos az alapvető katolikus keresztény hittartalmak és erkölcsi elvek megismertetése és ezek aktív, tudatos elfogadására való buzdítás.

Ugyanakkor tisztában vagyunk azzal, hogy a hit a Szentháromság Egy Isten ajándéka az ember számára. A hit- és erkölcsstan órán hitet nem adhat sem az iskola, sem a hitoktató, viszont támogathatja és segítheti annak kialakulását és fejlődését. Iskolánk célja, hogy a hit- és erkölcsstan órák formálják a személyiséget, hitet ébresszenek és a hit megélésének pozitív és vonzó élményét adják a tanulók számára.

KOGNITÍV CÉLOK	ÉRZELMI NEVELÉS	PRAKTIKUM
Alapvető ismeretek átadása a Szentháromság Istentről, Isten és az ember szeretetkapcsolatáról	A bizalom és a szeretet tapasztalati élménye	Az Istennel való kapcsolat gyakorlati elemei (imádság, bibliaolvasás, hétköznapi élet)
Jézus Krisztus megváltó tevékenységének megismertetése	Az adás és elfogadás érzelmi hátterének megtapasztalása	Az adás és elfogadás keresztény gyakorlata és következményei
A tanítványi lét és kegyességi élet elemei (imádság, bibliaolvasás, szentmise)	Az elköteleződés és a felelősségvállalás élményvilága	Élethelyzetekhez kapcsolódó döntések meghozatalának lehetőségei és korosztályhoz alkalmazkodó diakóniai tevékenység
A Szentírás kortörténeti háttere	A Szentíráshoz való pozitív érzelmi kötődés kialakítása	A Szentírás mindennapi használatának módjai
Az egyház története és szokásrendszerei	A régi korok tiszteletének élményvilága; a személyes meggyőződés felvállalásának és bátorságának a megtapasztalása	Hagyománytisztelet; Hitvallási helyzetek felismerése
Katolikus alapfogalmak, alapelvek és a katolikus egyházközségek alapvető sajátosságai	A közösségi lét érzelmi háttere	Az Isten népéhez való tartozás vállalása és gyakorlása
A családi életre nevelés etikai elvei	A családhoz tartozás érzelmi háttere és tudatosítása	A családi szerepek és helyzetek tudatos megélése
Keresztény megküzdési stratégiák	A konfliktusok indulati világa	Konfliktuskezelési stratégiák
Nemzeti értékeink	Hazaszeretetre nevelés	Nemzeti értékeink, ünnepeink tisztelete, az aktív állampolgárság korosztályi szintű megélése

## Alapelvek

Célkitűzésében, gondolatrendszerében a helyi tanterv kiindulópontjának tekinti:

- Isten Igéjét, a Szentírást, mint a keresztyén ember életének vezérfonalát;
- a Magyar Kateketikai Direktórium (MKD – Budapest, 2000. SZIT) útmutatásait;
- a Katolikus Egyház hitéleti szokásrendszerének gyakorlatait.

A tantárgy sajátossága, hogy szellemiségét Isten Igéje, a Szentírás határozza meg. Éppen ezért a hit- és erkölcsstanak egyszerre vannak tantárgypedagógiai (valláspedagógiai) alapelvei és a tartalmát meghatározó biblikus alapelvei.

### *Tantárgypedagógiai alapelvek*

- A tanulói komplex személyiség fejlesztése, melynek része a kognitív, érzelmi formálás és a cselekvésre buzdítás.
- A teljes személyiség aktivizálása a belső motiváció felkeltése és ébren tartása által.
- A hit- és erkölcsstanórák fontos feladata és lehetősége a tanulói személyiség formálása, hit ébresztése, valamint a hit megélésének vonzó és pozitív felmutatása.
- A tananyagok kiválasztása és annak megvalósítása során figyelembe veszi az egyes korosztályok tipikus és vélhető életkori sajátosságait és lehetséges élethelyzeteit. Ennek megfelelően nem törekszik minden bibliai történet megtanítására. Valamint lehetőséget kíván adni a tanulók és tanulócsoportok egyéni sajátosságai szerinti differenciálásra.
- Módszertanában javasolt a korosztályszerű és változatos pedagógiai módszerek és igényes taneszközök használata.
- Az aktív, cselekvő hit megélésére való buzdítás a diákok különböző élethelyzeteiben.

### *Biblikus alapelvek*

- A Szentírás Isten Igéje és a keresztyén ember életének vezérfonala.
- Jézus Krisztus tanítványságra hívja napjaink emberét is. A tanítványi lét megélése az egész életútra érvényes és igaz.
- A tanítvány szeretetkapcsolatban él Istennel, Aki személyesen elhívta őt. Életvitelében Krisztust követi és kijelölt feladatát teljesíti a világban.
- A tanítványok közössége a keresztyén egyház, hitük együttes megélésének legfontosabb területe a gyülekezet

## NAT Kompetenciákhoz való igazodás

A hit- és erkölcsstan tantárgy törekszik arra, hogy a Nemzeti Alaptantervben kijelölt kulcskompetenciákhoz kapcsolódjon. Ezen belül különösen kiemelt szerepet kapnak a következő fejlesztési területekhez való kapcsolódások:

- *Erkölcsei nevelés.* A hit- és erkölcsstan része az erkölcsi nevelés is. Ez abban jelenik meg, hogy a fejlesztési célok között megjelenik a tanuló erkölcsi ítéloképességének fejlesztése, valamint az egyes bibliai történetekben található erkölcsi vonatkozások, kapcsolópontokra való rámutatás is. A hit- és erkölcsstan tantárgy erkölcsi nevelésének célja keresztyén értékrend felmutatása és a tanuló bátorítása azok megismerésére és saját életébe való adaptálására.
- *Nemzeti öntudatra nevelés. Állampolgárságra, demokráciára nevelés.* A hit- és erkölcsstan fejlesztési céljai között jelen van az arra való rámutatás, hogy hitünket népünk keretei között is megélhetjük, felelősséget vállalhatunk nemzetünkért, melyet imádságban hordozhatunk. Szin-tén a fejlesztési célok része a szabályok és törvények

tiszteletére nevelés, valamint nemzeti értékeink és ünnepeink tisztelete és az aktív állampolgárság korosztályi szintű megélése.

- *Önismeret és társas kultúra fejlesztése. Felelősségvállalás másokért, önkéntesség.* Minden bibliai történetnek van vonatkozása a társas kapcsolatok és az önismeret vonatkozásában. Ezek megvilágításaként a történetekhez kapcsolódóan olyan témák jelennek meg, melyek segítik a reális önismeretet és bátorítanak az önmagunkért és másokért való felelősségvállalásra, valamint a társas kapcsolatok nyílt, őszinte, empátiás és egymást segítő megélésére.
- *Családi életre nevelés.* A bibliai történetek egy része családi élethelyzeteket tartalmaz. Ezek segítségével, valamint a tanulók életvalóságának felidézése révén cél az élhető és egészséges család modelljeinek megismertetése; a családhoz tartozás érzelmi hátterének tudatosítása és a tanulók hozzásegítése ahhoz, hogy családi szerepeit és helyzetüket tudatosan élje meg.
- *Testi és lelki egészségre nevelés.* A hit- és erkölcsstan tantárgy folyamatos fejlesztési célja annak a látásmódnak a fejlesztése, hogy az egészséges ember nemcsak testben, hanem lélekben is egészséges.
- *Fenntarthatóság, környezettudatosság.* Isten az ember feladatává tette azt, hogy a teremtett világot őrizze és gondozza. A fejlesztés célja ennek a felismertetése a tanulókkal és hozzásegítésük ahhoz, hogy ezt a feladatukat korosztályi szinten betöltsék.
- *Médiatudatosságra nevelés.* Egyes témák kapcsán a megelőző ismeretek része a média által közvetített szemléletmód és ismeretek. Ezek felidézésével lehetőség adódik a tanulók médiatudatosságának segítésére.

### Jogsabályi háttér

A magyarországi hitoktatás legfontosabb törvényi szabályozói:

1. Magyarország Alaptörvénye VII. cikk
2. 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről
3. 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
4. 2011. évi CCVI. törvény a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról
5. 58/2013. (VIII. 7.) EMMI rendelet az egyházi költségvetési céltámogatások folyósításáról és elszámolásáról.

A katolikus hittanórákkal és hittan tanárok alkalmazásával kapcsolatban az állami és az egyházi előírások érvényesülnek.

A katolikus hittanárok rendelkeznek a területileg illetékes ordinárius (Dr. Bábel Balázs érsek, metropolita) által kibocsátott *missio canonica* egyházi megbízással.

A katolikus hitoktatást felügyelő egyházi intézmény: Kalocsa-Kecskeméti Főegyházmegegye Egyházmegegyei Kateketikai Bizottsága (EKB)

A tantárgy órakerete

<i>Évfolyam</i>	<i>Heti órakeret</i>	<i>Éves órakeret</i>
5.	2	70
6.	2	70
7.	2	70
8.	2	70
9.	2	70
10.	2	70
11.	2	70
12.	2	60

A témakörök óraszámja évfolyamonként

Témakör neve	KTT 9-10.	9.	10.	KTT 11.	11.	12.
<b>Biblikum- Az üdvtörténet színtere és főszereplője</b>	7	7	0	0	0	0
<b>Biblikum - Istenélmények Ábrahámától Mózesig</b>	7	7	0	0	0	0
<b>Biblikum - Isten megtapasztalása Józsuétól Salamonig</b>	4	4	0	0	0	0
<b>Biblikum - Istenélmények a próféták aranykorában</b>	7	7	0	0	0	0
<b>Biblikum - A perzsa kor emberének tapasztalata az üdvösséget munkáló Istenről</b>	4	4				
<b>Biblikum - Vallási tapasztalat a hellén korban</b>	4	4				
<b>Biblikum - Jézus Krisztus születése, tanítása Isten Országáról, közösségteremtő ereje, csodái</b>	21	21	0	0	0	0
<b>Biblikum - Jézus Krisztus megváltó szenvedése, halála és feltámadása</b>	6	6	0	0	0	0
<b>Biblikum - Az egyház születése és kibontakozása Kr. u. 30/33-tól 100-ig</b>	5	5				
<b>Az egyházi év ünnepeihez kapcsolódó aktuális foglalkozások</b>	10	5	5	10	5	5
<b>Egyháztörténelem – Az egyház születése</b>	0	0	0	0	0	0
<b>Egyháztörténelem – Az egyház a történelem sodrásában</b>	0	0	0	0	0	0
<b>Liturgika és alapvető hittan – A Názáreti Jézus, Isten Fia I.</b>	0	0	0	0	0	0
<b>Liturgika és alapvető hittan – A Názáreti Jézus, Isten Fia II.</b>	0	0	0	0	0	0

Liturgika és alapvető hittan – Az egyház, a hívők közössége I.	0	0	0	0	0	0
Liturgika és alapvető hittan- Az egyház, a hívők közössége II.	0	0	0	0	0	0
Liturgika és alapvető hittan- A szentségek	0	0	0	0	0	0
Dogmatika –Hit és értelem – Isten hív minket - a vallások	0	0	0			
Dogmatika - Az ember istenképisége - és az ősbűn						
Dogmatika - Isten megismerése						
Dogmatikus liturgika - A teremtés, a bűnbeesés és az ígélet tanítása – az advent liturgiája A megtestesülés – a karácsony liturgiája	14		14			
Dogmatikus liturgika - A megváltás és a halálon túli lét – a húsvét liturgiája A Szentlélekről szóló tanítás – a pünkösd liturgiája	12		12			
Dogmatikus liturgika - Szentháromság - A Mária-dogmák krisztológiai mondanivalója – Mária-ünnepek	12		12			
Dogmatikus liturgika - Az ószövetségi üdvtörténetre és a Jézus nyilvános működésére emlékeztető igeliturgia	10		10			
Dogmatikus liturgika – A szentségek liturgiája	12		12			
Dogmatikus liturgika - Az imádság - A szentek tisztelete	5		5			
Erkölcstan – Válasz Isten hívására – közvetlen istenszeretet						
Erkölcstan - Válasz Isten hívására az embertársak szeretete által						
Erkölcstan – Általános erkölcszociológia				15	15	
Erkölcstan - Az Istennel való kapcsolatunk erkölcszociológiája				14	14	
Erkölcstan – Az emberi kapcsolatokhoz, az anyagi javakhoz és a szellemi értékekhez való helyes hozzáállás				15	15	
Erkölcstan - Kinek van joga az élethez? – a bioetika alapkérdései				15	15	
Erkölcstan – Felelősségünk önmagunkért, családunkért,				6	6	

nemzetünkért, a teremtett világért						
Alapvető hittan - A vallás ténye és lehetősége				21		21
Alapvető hittan - A Krisztus-esemény bizonyossága				12		12
Alapvető hittan - Az egyház jézusi alapítása és szükséges volta				12		12
Alapvető hittan - A kinyilatkoztatás lehetősége és ténye				10		10
	0	0	0	0	0	0
<b>Összes óraszám:</b>	140	70	70	130	70	60

### Tankönyvek, segédeszközök

Székely János: **A Könyvek könyve**, SZIT, 2010

Katolikus HIT és ERKÖLCS - Jézus kezdettől fogva jelen van az Egyházban, Champagnat csoport

Katolikus HIT és ERKÖLCS - A keresztyény hit alapjai, Champagnat csoport

Nemes Gy.-Mácsik M.: **A hit útján**, SZIT, 2015

Székely János: **Bibliaismeret**, SZIT, 2011

Nemes Gy. – Nemes R. – Mácsik M.: **Katolikus dogmatika és erkölcsstan** SZIT, 20015

Pákozdi István–Illéssy Mátyás–Gallay Lászlóné: **Liturgia és alapvető hittan**, SZIT, 2012

**Az üdvtörténet alapjai az ész fényében** (Összeállította Bajzák Erzsébet M. Eszter nővér)

Cserháti József–Fábián Árpád (szerk.) **A II. Vatikáni zsinat tanítása**, SZIT, Bp., 1975

**Youcat - A katolikus egyház ifjúsági katekizmusa**, Kairosz Könyvkiadó Kft, 2016

**Ó- és Újszövetségi Szentírás a Neovulgáta alapján**, Szent Jeromos Bibliatársulat, Bp., 1997

### Értékelés

Az értékelés, minősítés a hatályos köznevelési törvénynek megfelelően történik. A középfokú oktatás minden évfolyamán a hit- és erkölcsstanoktató a tanuló teljesítményét, előmenetelét tanítási év közben rendszeresen érdemjeggyel értékeli, félévkor és a tanítási év végén osztályzattal minősíti. Az évközi érdemjegyeket és az év végi osztályzatokat szóbeli vagy írásbeli szöveges értékelés kíséri. Az érdemjegyekről a tanulót, és a kiskorú tanuló szülőjét rendszeresen értesíteni kell.

A tanultak ellenőrzése és értékelése sokrétű módszertani skála alkalmazása révén történik.

- Minden új témához kapcsolódóan egy megelőző felmérés a tanuló előzetes tudásáról. Mivel az iskolánk tanulócsoportjainak összetétele vegyes, ezért a hitoktatónak tekintettel kell lennie arra, hogy az osztály egy része egyházi általános iskolából érkezik, mások egyéb köznevelési intézményekben vagy az egyházközség területén részesültek hit- és erkölcsstan oktatásban és ezeknek megfelelő előképzettséggel rendelkeznek. Az osztályokban vannak olyan tanulók is, akik sem hit- és erkölcsstan oktatásban nem vettek



részt, sem pedig gyülekezeti kötődésük nincs. Az aktuális témával való ismeretek előzetes felmérése során a vallásának szem előtt kell tartania.

- A tanulói tevékenység megfigyelése az órán kifejtett, illetve a tanítási órán kívüli projektek elvégzése során.
- Szóbeli értékelés a kérdésekre adott válaszok, összefüggő feleletek, referátumok, szóbeli beszámolók alapján.
- Írásbeli munka értékelése írásbeli beszámolók, feladatlapok, témazárók, tesztek által.

Mindezek alapján az értékelés alapelvei:

- A tanulói személyiség iránti tiszteletet az értékelés során is meg kell adni. Ennek a tiszteletnek a megnyilvánulása, hogy a hittan tanár figyelembe veszi a tanulók adott életkorhoz kapcsolódó vélhető és tipikus valamint egyéni sajátosságait, speciális igényeit (pl. siket, látássérült, hallássérült, stb.).
- Az értékelés során a hittan tanár törekszik a pozitív hangvételi, nevelő jellegű, lehetőség szerint bátorító, biztató és fejlődést segítő megfogalmazásra és értékelésre, melynek célja a tanuló fejlődésének elősegítése.
- Az értékelés során a hittan tanár objektivitásra törekszik, nem a tanuló személyes véleményét, hanem az elsajátított ismereteket, összefüggéseket, illetve a mérhető pontokat értékeli.

A tantárgy helyi tantervét kidolgozta:

Kiskunhalas, 2023.09.01.

.....  
*Sinka Ildikó*  
szakos tanár

A tantárgy helyi tantervét véleményezte, a nevelőtestület számára elfogadásra javasolta:

Kiskunhalas, 2023.10.02.

.....  
*Szabó Ferenc*  
intézményvezető

Jóváhagyta:

Kiskunhalas, 2023.

.....  
fenntartó

## 9. évfolyam

### Az üdvtörténet színtere és főszereplője

#### TANULÁSI EREDMÉNYEK

- A Szentírás első, jelképes történeteinek elemző készsége, a természettudományos elméletekkel való összehasonlítása, rendszerező készség megjelenése, önálló reflexiók

#### FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Bevezetés az év munkájába: a hittani ismeretek fontosságának tudatosítása a személyes életre és a közösségi együttműködésre vonatkozóan
- Bevezetés a szentírásismeretbe: a Szentírás könyvei, a kanonizáció folyamata, szentírásfordítások
- Történeti és műfaji bevezetés az Ábrahámig terjedő korszakba
- „Nagy bumm” elmélet; biológiai fejlődéselmélet
- A Pentateukhus legfőbb jellemzői
- Bibliai szemelvények értelmezése:
  1. Az üdvtörténet színtere: a teremtett világ (Ter 1,1–2,4)
  2. Az üdvtörténet főszereplője: az ember (Ter 1, 26-30 és Ter 2, 4-25)
  3. Az ember első kudarca és az isteni segítség ígérete (Ter 3, 1-24)
- Szóbeli szövegek megértésének és a forráshasználat képességének fejlesztése
- *A tanulás tanítása:* A rendszerezési és a jegyzetelési képesség fejlesztése

#### FOGALMAK

Üdvtörténet, bibliikum, keletkezéstörténet, exegézis, kánon, jamniai zsinat, Tóra, Próféták, Írások, öt tekercs, deuterokanonikus, Septuaginta, kumráni tekercesek, Pentateuchus, jahvista, elohimista, deuteronomista, papi szöveg, redaktor, Deuteronomium, etiológa, mítosz, monda

#### TEVÉKENYSÉGEK

- Páros és csoportos gyűjtőmunkával ismerkedés a bibliai könyvekkel. A szentírású könyvek rendszerezése, sorrendbe állítása
- Az üdvtörténet fogalmának szemléltetése a tékozló fiúról szóló szentírású példázat és pl. Rembrandt Tékozló fiú c. képének elemzése segítségével. Tanórai beszélgetés az üdvösségtörténetről
- Az értelmezett bibliai szövegek aktualizálása: a jó és rossz titkának értelmezése
- Projektmunka: a szépnek teremtett világban mekkora kárt tesz az ember környezetrombolással, illetve hogyan őrizheti meg az ember a világot

#### TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- irodalom: műfajok, a Szentírás, teremtésmítoszok
- biológia: evolúció-elmélet, egyedfejlődés
- vizuális kultúra: ószövetségi témák, jelenetek ábrázolása a képzőművészetben
- ének-zene: a teremtés, bűn témája a zenetörténetben

### Istenélmények Ábrahámától Salamonig

#### TANULÁSI EREDMÉNYEK

- A tanuló életkorának megfelelően (nem elvont fejtegetésekkel, hanem bibliai szemelvények segítségével) bemutatjuk, hogy a Krisztus előtti zsidóság történelme az egyetemes emberi

üdv történet ószövetségi szakasza, amelynek folyamán Izrael fiai megtapasztalták a Messiás eljövételét ígérő Isten jelenlétét, működését, és megpróbálták „megrajzolni” titokzatos Istenük arcát.

### FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Történeti áttekintés: Kr. e. 2000-től 1200-ig (Mezopotámia, Egyiptom, II. Ramszesz, a kivonulás)
- Irodalmi-műfaji áttekintés: monda, teofánia, novella, legenda, kultikus elbeszélés, törvénygyűjtemény
- Bibliai szemelvények értelmezése:
  1. Ábrahám istenélménye; Isten jelenléte Izsák, Jákob és József életében (Ter 12, 1-5; Ter 18, 20-33; Ter 22, 1-18)
  2. A szabadító Isten megnyilatkozása a kivonulás idején (Kiv 3, 1-20; Kiv, 12, 1-14) A tízparancsolat és a mózesi szövetség (Kiv 19-20; Kiv 24)
- Történeti áttekintés: Kr.e. 1200-tól 931-ig (bírák, királyság – Saul, Dávid, Salamon)
- Bibliai szemelvények értelmezése:
  1. Isten működése József életében (Józs 6, 1-16)
  2. Istenélmények a bírák korában (Bír 16, 1-31)
  3. Isten segítségének megtapasztalása a királyság kezdeti időszakában (1 Sám 17, 1-51; 1 Kir 8)

### FOGALMAK

*Ábrám, Ábrahám, Izsák, Ézsau és Jákob nevek jelentése, egy tál lencse, szőrös szívű, sima nyelvű, elsőszülöttségi jog, elsőszülötti áldás, edomita, Izrael, Mózes, húsvéti bárány, Széderest, Baal, Decalogus, deuteronomisztikus történeti mű, teokrácia, midianiták, filiszteusok, moabiták, levirátus házasság, Goél*

### TEVÉKENYSÉGEK

- Gyűjtőmunka az interneten: az ókori Egyiptomra és Mezopotámiára vonatkozó ismeretek gyűjtése; az adatokból táblázat készítése
- Tanórai beszélgetés: az előzetes tanulói ismeretek felelevenítése, kapcsolatkeresés a már ismert irodalmi műfajokkal
- A pátriárkákról szóló elbeszélések egyéni irányított, majd közös hangos olvasása
- Tanári irányítással szóelemzés, szövegértelmezés tanórai beszélgetés formájában
- Az értelmezett bibliai szövegek aktualizálása: hogyan képes felismerni az ember saját élethivatását
- A tízparancsolat értelmezése bibliodráma-előadással: cselekedeteinknek hatása van környezetünkre is, mindenkinek lehetőséget kell adnunk a jó megélésére.
- Egyes szövegek feldolgozása az ún. „tanulásút” módszerrel, szöveg-kiegészítő, -értelmező olvasással
- Az értelmezett bibliai szövegek aktualizálása:
  - hogyan képes felismerni az ember saját élethivatását;
  - a történeti szövegekben megkülönböztetendők a valós eseményekre vonatkozó adatok és az építő jellegű megállapítások

### TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Történelem: Ókori Egyiptom, Mezopotámia, Sinai félsziget
- Irodalom: műfajok: monda, novella, legenda
- vizuális kultúra: ószövetségi témák, jelenetek ábrázolása a képzőművészetben
- ének-zene: a kivonulás története, a királyok, zsoltárok, Énekek-éneke a zenetörténetben

## Istenélmények a próféták aranykorában, a perzsa és a hellén korban

### FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Történeti áttekintés: Kr. e. 931-től 538-ig (a próféta intézménye, Izrael és Júda, a babiloni fogság)
- Irodalmi-műfaji áttekintés: prófétai elbeszélések, kölcsönzött beszédformák, mondások, messiási jövendölések
- Bibliai szemelvények értelmezése:
  1. Illés, Ámosz és Ózeás az üdvözítő Isten szolgálatában (1 Kir 18, 1-40; Ám 5, 18-24; Óz 11, 1-9)
  2. Nátán próféciája; Izajás próféciái az üdvösséget munkáló Istenről (2 Sám 7, 4-16; Iz 7, 10-17; Iz 8,23-9,6; Iz 11, 1-9)
  3. A perzsa kor prófétai irodalmában tükröző istenélmény (Zak 4)
  4. A perzsa kor bölcsességi irodalmában megfogalmazódó istentapasztalat (Péld 8,22-36; Jób 10)
  5. A Messiásról éneklő zsoltárok (Zsolt 2; Zsolt 72; Zsolt 110)
- Történeti áttekintés: Kr. e. 333-től 63-ig (Nagy Sándor, Ptolemaioszok, Szeleukidák: IV. Antióchosz Epifánész, Makkabeusok)
- Irodalmi-műfaji áttekintés: épületes irodalom, apokaliptikus irodalom
- Bibliai szemelvények értelmezése:
  1. Az épületes irodalomban tükröző istenélmény (Jónás könyve)
  2. Az apokaliptikus irodalomban jelentkező ígélet (Dán 7)
  3. Az üdvözítő Isten a hellén kor bölcsességi irodalmában (Sir 24)

### FOGALMAK

*A három Izajás, Emmanuel, szír-efraimita háború, Babiloni fogság, apokaliptika, Emberfia, hellenizmus*

### TEVÉKENYSÉGEK

- A prófétai szövegek egyéni irányított, majd közös hangos olvasása
- Tanári irányítással szövelemzés, szövegértelmezés tanórai beszélgetés formájában
- Az értelmezett bibliai szövegek aktualizálása:
  - az ember személyes boldogságot adó élményeinek megkeresése
  - az ókori próféták példájából megérthető, hogy a közösségi problémákat a szolidaritás alapjával lehet megoldani
- Memoriter a prófétai szövegekből
- hellén korról szóló elbeszélések egyéni irányított, majd közös hangos olvasása
- Egyes szövegek feldolgozása a hiányos szöveg kiegészítése módszerrel
- Tanári irányítással szövelemzés, szövegértelmezés tanórai beszélgetés formájában
- Az értelmezett bibliai szövegek aktualizálása: mekkora az ember felelőssége feladatai elvégzésében
- Élethelyzetek megvitatása a felelősség vállalás - felelőtlenség témakörében

### TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- történelem: Az ókori birodalmak
- irodalom: jelképek, apokaliptika, tanító elbeszélés
- vizuális kultúra: ószövetségi témák, jelenetek ábrázolása a képzőművészetben
- ének-zene: a prófétai üzenetek megjelenése a zenetörténetben

## Az üdvtörténet újszövetségi szakaszának kezdete, Jézus születése, tanítása Isten Országáról, közösségteremtő ereje, csodái

### TANULÁSI EREDMÉNYEK

- A bibliai szemelvények tükrében bemutatjuk, hogy az üdvtörténet újszövetségi szakaszának kezdetét (és az egész üdvtörténet középpontját) Jézus Krisztus élete, tanítása, kereszthalála, feltámadása és egyházának születése alkotja.
- A szemelvények megfelelő alkalmazásával segítjük a tanulót abban, hogy bátran nyíljon meg a Messiásnak és Isten hatalmas Fiának bizonyuló Jézus Krisztus felé, aki titokzatos módon jelen van életében.

### FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az Újszövetség könyvei, fő műfajai (evangélium, apostoli levél)
- Az újszövetségi üdvtörténet fogalma
- Történeti áttekintés: Kr.e. 6/4 – Kr. u. 28/29 (Hasmoneusok, Nagy Heródes, Jézus születésének éve, Palesztina Jézus korában)
- Irodalmi-műfaji áttekintés: gyermekségtörténet, nemzetségtábla, születési híradások, gyermekkort bemutató epizódok, példabeszédek, csodaelbeszélések, előszó
- Bibliai szemelvények értelmezése:
  1. Jézus Krisztus születésének értelmezése Máté evangéliumában (Mt 1, 1-17; Mt 1, 18-25; Mt 2, 1-23)
  2. Jézus Krisztus születése és gyermekkora Lukács szerint (Lk 1, 26-38; Lk 2, 1-7; Lk 2, 41-52)
- Történeti áttekintés: Kr. u. 28/29 – Kr. u. 30/33 Palesztina politikai és vallási helyzete Jézus Krisztus fellépése idején (negyedes fejedelmek, Pontius Pilatus, vallási és politikai csoportosulások; szövetségek közti irodalom, apokrif iratok, qumrani tekercsek)
- Bibliai szemelvények értelmezése:
  1. Jézus Krisztus személye (Lk 4, 16-21; Mk 1, 9-11; Jn 1, 19-34)
  2. Jézus Krisztus küldetése (Lk 4, 42-44; Mt 5, 17-20; Lk 15, 11-32)
  3. Jézus Krisztus tanítása Isten országáról (Lk 17, 20-21; Mt 6, 9-15; Mt 5, 1-12; Mt 20, 1-16)

### FOGALMAK

*Evangélium, apostoli levél, Isten Ország, gyermekségtörténet, apokrif iratok, példabeszédek, farizeus, szadduceus, zélóta, esszéus, messiás, Isten Fia, rabboni*

### TEVÉKENYSÉGEK

- Csoportmunka: Palesztina politikai és vallási helyzetének áttekintése; a Jézus korabeli vallási csoportosulások; hagyományos irodalmi műfajok
- A Jézusról szóló elbeszélések egyéni irányított, majd közös hangos olvasása
- Tanári irányítással szövelemzés, szövegértelmezés tanórai beszélgetés formájában
- Egyes szövegek feldolgozása az ún. „tanulását” módszerrel, szövegkiegészítő, -értelmező olvasással
- Az értelmezett bibliai szövegek aktualizálása: boldogságot adó élmények a mai ember életében
- Csoportmunka: a Jézus korabeli vallási közösség jellemzőinek összegyűjtése
- A Jézus tevékenységéről szóló elbeszélések egyéni irányított, majd közös hangos olvasása
- Tanári irányítással szövelemzés, szövegértelmezés tanórai beszélgetés formájában
- Az értelmezett bibliai szövegek aktualizálása: mennyire határozza meg az embert az a közösség, amelyben él
- Memoriter: a nyolc boldogság

## TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- történelem – az ókori Római Birodalom
- irodalom: műfajok: evangélium, levél, példázatok, elbeszélés, előszó
- földrajz – Palesztina domborzati-éghajlati jellemzői, életmód
- vizuális kultúra: újszövetségi témák, jelenetek ábrázolása a képzőművészetben
- ének-zene: Jézus életének eseményei megjelenése a zenetörténetben, karácsonyi énekek

## Jézus Krisztus megváltó szenvedése, halála és feltámadása, az Egyház megalapítása

### TANULÁSI EREDMÉNYEK

- Az üdvtörténet legfontosabb eseményének, a megváltás történetének megértése, saját lelki életbe integrálása
- az egyház eredeti, valódi küldetésének megismerése, az elköteleződés megalapozása

### FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Jézus szenvedése, halála és feltámadása a történelemtudomány fényében (Jézus halálának ideje, a zsidó húsvét és a kovásztalan kenyér ünnepe, az utolsó vacsora ideje, Jézus feltámadása)
- Irodalmi-műfaji áttekintés: szenvedéstörténet, kultikus etiológia, vitabeszéd
- Bibliai szemelvények értelmezése:
  1. Jézus Krisztus szenvedése – a kereszt felé vezető út (Jn 10, 22-39; Lk 22, 7-20)
  2. Jézus Krisztus halála – Jézus pere és keresztre feszítése (Jn 18,28–19,16; Mt 27, 27-66)
  3. Jézus Krisztus feltámadása – feltámadási jelenések (Mk 16, 1-8; Mt 28, 1-20; Lk 24, 13-35; Jn 20, 19-29)
- Az egyház története Kr. u. 30/33-tól 100-ig (az egyház fejlődése, Saul)
- Irodalmi-műfaji áttekintés: elragadtatási elbeszélés, apostoli ige hirdetés, meghívási látomás, apokaliptikus látomás
- Bibliai szemelvények értelmezése:
  1. Jézus Krisztus mennybemenetele és az első pünkösöd – az egyház születése (ApCsel 1, 1-11; ApCsel 2, 1-36)
  2. Az egyház az apostoli korban (Kr. u. 36-tól 65-ig) (ApCsel 9, 1-19; ApCsel 15, 1-11; 1 Kor 12, 12-30)
  3. Az apostolok nevében tanító egyház – a Kr. u. 65-től 100-ig terjedő időszak (1 Tim 2, 1-7)
  4. A világ és az egyház jövője János jelenéseiben (Jel 12)

### FOGALMAK

*Passió, helyettes áldozat, feltámadás, mennybemenetel, Pünkösöd, katekumenátus, pálfordulás, misszió*

### TEVÉKENYSÉGEK

- Gyűjtőmunka: a Jézus halálára vonatkozó ismeretek összegyűjtése az interneten; az információk rendszerezése közös órai megbeszélés keretében
- A Jézus haláláról és feltámadásáról szóló elbeszélések egyéni irányított majd közös hangos olvasása
- Egyes szövegek feldolgozása a hiányos szöveg kiegészítése módszerrel
- Tanári irányítással szövelemzés, szövegértelmezés tanórai beszélgetés formájában
- Az értelmezett bibliai szövegek aktualizálása:

- az újrakezdés lehetősége
- Jézus halálát és feltámadását bemutató festmények elemzése: mennyire épülnek a bibliai szimbólumokra
- Tanulói kiselőadás az ókeresztény egyház és Saul életéről.
- A bibliai elbeszélések egyéni irányított majd közös hangos olvasása
- Egyes szövegek feldolgozása a hiányos szöveg kiegészítése módszerrel
- Az értelmezett bibliai szövegek aktualizálása: Isten hívása minden embernek szól

### TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- történelem – Ókori Római Birodalom
- irodalom – műfaj – vitabeszéd
- vizuális kultúra: újszövetségi témák, jelenetek ábrázolása a képzőművészetben
- ének-zene: Jézus életének eseményei megjelenése a zenetörténetben, húsvéti, pünkösdi énekek



## 10. évfolyam

### A teremtés, a bűnbeesés és az ígéretről szóló tanítás – az advent liturgiája

### A megtestesülés – a karácsony liturgiája

#### TANULÁSI EREDMÉNYEK

Az egyház liturgiájából kiindulva a dogmatika segítségével bemutatjuk, hogy a különféle liturgikus időszakok, cselekmények és jelképek üdvtörténetünk misztériumaira emlékeztetnek, vagy – amennyiben szentségi liturgiáról van szó – ezeket a misztériumokat jelenítik meg.

Az üdvtörténet misztériumait felidéző vagy felidéző-megjelenítő liturgia bemutatásával segítjük a tanulót annak elfogadásában, hogy az üdvtörténet eseményeit ne csupán a régmúltból érkező híradásoknak tekintse, hanem olyan történéseknek, amelyek Isten valós segítségékként a liturgián keresztül az ő „kicsiny üdvtörténetét” is elérik.

#### FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A keresztény hivatás kialakulásának 7 állomása
- Az üdvtörténet, a misztérium, az ünnep, a liturgia és a misztériumokat értelmező dogmatika fogalma
- A dogmatika fontossága az egyéni és a közösségi élet eseményeinek alakításában
- Az üdvtörténet misztériumait emlékezetbe idéző és megjelenítő liturgia – a liturgikus év
- Bevezetés az advent és a karácsony ünnepkörének liturgiájába és dogmatikai tartalmába
- A teremtő Atyára és a bűnös, de az Atya ígéréteiben bízó létünkre emlékező advent – a teremtés, a bűnbeesés és az ígélet dogmatikája
- A Fiú megtestesülésére emlékező karácsony – a megtestesülés dogmatikája
- Karácsony liturgiája és népszokásai

#### FOGALMAK

*Ünnep, liturgia, rítus, paraliturgia, szent, profán, liturgikus év, lineáris és cirkuláris időszámítás, kronosz, khairosz, Krisztus misztériuma, kultusz, sabbat, lunáris, luniszoláris, megtestesülés, megváltás, napforduló, Epifánia, szenteste, oktáva, Advent, Rorate*

#### TEVÉKENYSÉGEK

- Páros és csoportos gyűjtőmunka: az ismertebb egyházi liturgikus események, ünnepek felelevenítése
- Prezentációvetítés: a legfontosabb vallási szimbólumok azonosítása
- Az adventi és karácsonyi ünnepkör szövegeinek értő olvasása, értelmezése tanári irányítással, tanórai beszélgetés keretében
- Aktualizálás – projektmunka: advent és karácsony idején adventi imaóra szervezése, karácsonyi misztériumjáték készítése és bemutatása
- Az előadásokról képes és szöveges beszámoló készítése
- IKT alkalmazási képességének fejlesztése
- Forráskezelés és információkezelés képességének fejlesztése

#### TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Irodalom – az évkör ünnepeivel kapcsolatos irodalmi művek
- ének-zene - az évkör ünnepeivel kapcsolatos énekek, zeneművek

## A megváltás és a halálon túli lét – a húsvét liturgiája A Szentlélekről szóló tanítás – a pünkösd liturgiája

### FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Bevezetés a húsvét és a pünkösd ünnepkörének liturgiájába és dogmatikai tartalmába
- A Jézus megváltó halálára, feltámadására és mennybemenetelére emlékező húsvéti ünnepkör – a megváltás és a halálon túli lét dogmatikája
- Nagyböjti és húsvéti liturgikus-, valamint népszokások
- A Szentlélek eljövételére emlékező pünkösd – a Szentlélekről szóló dogmatikai tanítás
- Pünkösd liturgiája és néphagyományai
- Az évközi idő liturgiája

### FOGALMAK

*pészach- pászka, krizma, lábmosás szertartása, oltárfosztás, vigília, lucernárium, Nagyböjt, Húsvéti Szent Háromnap*

### TEVÉKENYSÉGEK

- A húsvéti és a pünkösd ünnepkör szövegeinek értő olvasása, értelmezése tanári irányítással, tanórai beszélgetés keretében
- projektfeladat – húsvéti és pünkösd egykori és élő hagyományok a családban, közösségben, településen

### TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Irodalom – az évkör ünnepeivel kapcsolatos irodalmi művek
- ének-zene - az évkör ünnepeivel kapcsolatos énekek, zeneművek

## A Szentháromság – a Szentháromság vasárnapjának liturgiája A Mária-dogmák krisztológiai mondanivalója – Mária-ünnepek

### FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Bevezetés a Szentháromság vasárnapjának és a Mária-ünnepeknek a liturgiájába és dogmatikai tartalmába
- A Szentháromság ünnepe – a Szentháromság dogmatikája
- A Mária-ünnepek – a Mária-dogmák krisztológiai tartalma
- A Mária-ünnepek néphagyományai
- Búcsújáróhelyek, Mária jelenések
- Regnum Marianum
- A rózsafüzér és használata

### FOGALMAK

*Szentháromság, manierizmus, Regnum Marianum, Patrona Hungariae, Rosarium, búcsújáróhely, jelenés*

### TEVÉKENYSÉGEK

- A Szentháromság vasárnapja és a legfontosabb Mária-ünnepek szövegeinek értő olvasása, értelmezése tanári irányítással, tanórai beszélgetés keretében
- Aktualizálás: tanórai beszélgetés a nő közösségi szerepéről

- Kiselőadások – kegyhelyek, Mária-kultusz a világ katolikus országaiban

### TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Irodalom – az évkör ünnepeivel, valamint a Szűzanyával kapcsolatos irodalmi művek
  - ének-zene - az évkör ünnepeivel és a Szűzanyával kapcsolatos énekek, zeneművek

**Az ószövetségi üdvtörténetre és a Jézus nyilvános működésére emlékeztető igeliturgia**  
**A Jézus Krisztus megváltó kereszthalálát és feltámadását megjelenítő Eucharisztia liturgiája**

### FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A liturgia helye, a templom (felépítés, berendezés) – katolikus-református templom szerkezeti különbségei, a zsinagóga
- Liturgikus tárgyak, szimbólumok, anyagok, öltözékek
- A szentmise elemeinek történeti kialakulása
- Az ószövetségi üdvtörténetre (a messiási ígéretekre) és a Jézus nyilvános működésére emlékező igeliturgia
- A Jézus Krisztus megváltó kereszthalálát és feltámadását, ezáltal az üdvtörténet valamennyi misztériumát megjelenítő Eucharisztia liturgiája
- A szentmisének, mint a keresztény élet alappilléreinek bemutatása

### FOGALMAK

*szakrális tér, sztlélé, templom, szentély, oltár, ambó, tabernákulum, monstrancia, ige liturgiája, Eucharisztia liturgiája, titulus, Szent Liturgia, szentmise, kenyértörés, úrvacsora, ige-liturgia, Bűnbánat liturgiája, Kyrie, Glória, Olvasmány, Szentlecke, Evangélium, Hiszekegy, egyetemes könyörgés, Felajánlás, Prefáció, Megemlékezés, Átváltoztatás, Sanctus, Agnus Dei, békeszertartás, embolizmus, misén kívüli áldoztatás, Viaticum, egy és két szín alatti áldozás, adoráció*

### TEVÉKENYSÉGEK

- A szentmise legfontosabb szövegeinek értő olvasása, értelmezése tanári irányítással, tanórai beszélgetés keretében
- kihelyezett tanítási órák – templom és plébánia bemutatása
- Aktualizálás – projekt munka: aktív (zenei, felolvasási, ministrálási szolgálat) részvétel egy szentmisén; a szülők, hozzátartozók meghívása
- Kiselőadások – saját templom és templomi közösségek bemutatása, felekezetek bemutatása a lakóhelyen
- zsinagóga látogatás, kihelyezett tanítási óra - az etikai érzék, az empátia és a társadalmi érzékenység képességének fejlesztése

### TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

vizuális kultúra – építészeti stílusok

## **A szentségek és szentelmények liturgiája**

### TANULÁSI EREDMÉNYEK

A tanuló megismeri a szentségi jeleket, mint Krisztus ajándékait, felismeri a szentségek értékét, a rendszeres szentségekhez járulás fontosságát.

### FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Bevezetés: a szentségek liturgiájának fejlődése a történelemben
- A szentségek, mint a bennünket halálával és feltámadásával megváltó Krisztushoz kapcsoló „csatornák”
- A keresztség, a bérmálás, az Eucharisztia, kiengesztelődés, a betegek kenete, a házasság és a papi rend szentségének liturgiája és dogmatikája
- Az emberi élet fordulóihoz kapcsolódó népszokások megismerése
- A szentelmények liturgiája, a hozzájuk kötődő néphagyományok

### FOGALMAK

*katekumen, katekumenátus, felnőtt- és gyermekkeresztség, sacramentum – mysterium, bérmálás, konfirmáció, bar micva, Eucharisztia, Oltáriszentség, kiengesztelődés, gyónás, fülgyónás, nyilvános vezeklés, papi titok, tiszta lap, betegek olaja, kézrátétel, ima, „utolsó kenet”, Szent Útravaló, felszentelés, ordo, koncelebrálás, akolitus, lektor, diakónus, consensus, nászmise, házasságtípusok, házassági akadályok, semmissé tétel, szentelmény, benedikálás*

### TEVÉKENYSÉGEK

- A szentségekkel kapcsolatos legfontosabb szövegek értő olvasása, értelmezése tanári irányítással, tanórai beszélgetés keretében
- Aktualizálás – projektmunka: aktív (zenei, felolvasási, ministrálási szolgálat) részvétel egy keresztlőn; betegek látogatása
- Szöveges és képes beszámoló készítése
- Kiselőadások – az emberi élet fordulói és hagyományai

### TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Irodalom: születéssel, házasságkötéssel, temetéssel kapcsolatos irodalmi művek
- Ének zene: születés, halál, szerelem, lakodalom témája a zeneirodalomban és a magyar népdalokban

## Az imádság és a szentek tisztelete

### TANULÁSI EREDMÉNYEK

Megismeri és tudatosítja a tanuló, hogy az üdvtörténet misztériumait felidéző és megjelenítő liturgia az értünk meghaló és feltámadó Krisztussal való találkozás „színhelye”, ami lelki egészségünk, gyarapodásunk előmozdítója.

### FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Bevezetés: az imádság formáinak alakulása a történelemben
- Az imádság mint az ember vallási magatartását kifejező megnyilatkozás, amely feltételezi, hogy személyként megtapasztalt valóság előtt áll
- Az imádságok csoportosítása
- Az Úr imádsága
- A szentek – az üdvtörténet misztériumai és a szentek tiszteletének dogmatikája
- A görögkatolikus rítus sajátosságai

### FOGALMAK

*szentek, égi születésnap, ereklye, titulusok, apostol, evangélista, vértanú, egyháztanító, szűz, pápa, püspök, áldozópap (presbyter), szerpap (diakónus), apát, szerzetes, remete, szerzetesnő, hüperdulia, protodulia, görögkatolikus, proskomidia, hitjelöltek liturgiája, párbeszéd*

*feleletek, kovászos kenyér, epitachelion, ikonosztázion, baldachin, Paraklisz szertartás, miroválás, antidór-osztás, proszfora*

### **TEVÉKENYSÉGEK**

- A legfontosabb imaszövegek értő olvasása, értelmezése tanári irányítással, tanórai beszélgetés keretében
- Kiselőadás – saját védőszent bemutatása
- Aktualizálás – projekt munka: imaóra szervezése a közösség számára (zene, imaszövegek, liturgia stb.)

### **TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ**

- Vizuális kultúra: szentek ábrázolása a képzőművészetben
- Irodalom: szentek legendái
- ének-zene – szentekkel kapcsolatos egyházi énekek
- történelem – Árpád-házi szentek jelentősége a középkori Magyarországon

## 11. évfolyam

### Általános erkölcssteológia

#### TANULÁSI EREDMÉNYEK

Az üdvtörténet erkölcsi tanulságainak feltárásával bemutatjuk a tanulónak, hogy a konkrét ember erkölcsös élete nem más, mint a személyére vonatkozó isteni „álomnak” (az éthosznak, a belső embernek, az istenképiségnek) fölfedezése és szabad megvalósítása avégett, hogy az így beteljesült személy „el tudja majd viselni” az Istennel való találkozás leírhatatlan örömét. Egyben rámutatunk a személyre szóló isteni elgondolást szétziláló bűn veszélyeire és arra a tényre, hogy a lényünket romboló bűn okozta károk helyreállítása csak Jézus Krisztus megváltói halála és feltámadása által lehetséges.

A személytelen követelmény-etikák és az önmegváltást sugalló, pszichologizáló erénytanok szemléletmódját elkerülve az erkölcsi életet a háromszemélyű Isten hívására válaszoló önmegvalósítási folyamatnak tekintjük. Ily módon „érdekeltté” tesszük a tanulót, hiszen az ő személyes boldogságának lehetőségéről és eléréséről beszélünk. Segítjük őt a hamis istenképek (Isten, mint bíró, ellenőr, felügyelő stb.) fölszámolásában, s ugyanakkor arra bátorítjuk, hogy kicsiny üdvtörténetének bűnös kudarcaiban mindig bizalommal nyíljon meg az érte meghaló, feltámadó és személyiségét teljessé tenni akaró Jézus Krisztus felé.

#### FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- az erkölcssteológia alapfogalmai
- Az ember boldogságra hivatott
- Az isteni bölcsesség műve – az erkölcsi törvény
- Az egyén legrejtettebb magva – a lelkiismeret
- Az ember szabadsága – az emberi cselekvés, mint az erkölcsi élet legfőbb tényezője
- Az erény – pozitív válasz Isten hívására
- A kísértés
- A bűn – negatív válasz Isten hívására

#### FOGALMAK

*etika, erkölcsstan, erkölcssteológia, az emberi méltóság 4 pillére, individualizmus, kollektívizmus, perszonalista szemlélet, az ember végső célja, természetes erkölcsi törvény, tételes törvények, világi törvénykezés, egyházi törvények, isteni törvény, lelkiismeret, beszámíthatóság, ember cselekedete-emberi cselekedet, kettős hatás elve, erény, isteni erények, sarkalatos erények, kísértés, bűn, személyes és idegen bűnök, Szentlélek elleni bűnök, égbekiáltó bűnök, a 7 főbűn*

#### TEVÉKENYSÉGEK

- Az egyházi, zsinati dokumentumok értő olvasása; értelmezése tanórai beszélgetés keretében, megfontolások jegyzetelése
- Aktualizálás: bibliodráma módszer segítségével a döntéshelyzetbe jutott ember lehetőségeinek számbavétele

#### TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Irodalom: az erény, a kísértés és a bűn témája az eddig tanult irodalmi művekben
- Vizuális kultúra: a kísértés és a bűn témája a festészetben
- Történelem: világi és egyházi törvények a különböző történelmi korokban

## Az Istennel való kapcsolatunk erkölcstana

### FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A teológiai erények és a vallásosság általános jellemzése
- A hit – bűnök a hit ellen
- A remény – bűnök a remény ellen
- A szeretet- bűnök a szeretet ellen
- A vallásosság – a helyes istentisztelet gyakorlata
- Isten nevének tisztelete
- Az Úr napja kontra a mókuskerék kultúrája
- Az istentisztelet rendkívüli formái

### FOGALMAK

*hit, személyes hit kibontakozása, hitetlenség: pozitív, privatív, negatív, anonim kereszténység, hittagadás, eretnokség, szakadárság, hitkétely, közömbösség, remény, kishitűség, kétségbeesés, remény eltorzítása, vakmerő bizakodás, szeretet, önzés, gyűlölet, féltékenység, irigység, botránkoztatás, imádás, belső vallásosság, külső hódolat, szentségtörés, bálványimádás, babona, káromkodás kontra trágár beszéd, átkozódás, felesleges vagy hamis eskü, fogadalom*

### TEVÉKENYSÉGEK

- Az egyházi, zsinati dokumentumok értő olvasása; értelmezése tanórai beszélgetés keretében
- szituációs játékok és elemzésük

### TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

Irodalom: a teológiai erények megjelenése irodalmi alkotásokban

## Az emberi kapcsolatokhoz, az anyagi javakhoz és a szellemi értékekhez való helyes hozzáállás

### FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Apádat és anyádat tiszteld! – amivel a gyermek tartozik szüleinek
- Jó szülőnek lenni – amivel a szülő tartozik gyermekeinek
- Az emberi személy méltósága, az emberi élet tisztelete
- A helyes önszeretet
- A házasság, család szerepe a mindennapokban
- Az anyagi javak keresztény szemlélete
- A kommunikáció erkölcstana

### FOGALMAK

*gyilkosság, emberölés, öngyilkosság, önismeret, önbecsülés, önszeretet, önnevelés, orvosi titok, gyónási titok, bűnök: fürkészés, besúgás, kibeszélés, hűség, a becsület világi és egyházi fogalma, bűnök: gyanakvás, rágalmozás, gúnyolódás*

### **TEVÉKENYSÉGEK**

- Az egyházi, zsinati dokumentumok értő olvasása; értelmezése tanórai beszélgetés keretében
- Aktualizálás: bibliodráma módszer segítségével, szülő-gyermek konfliktushelyzetek megjelenítése és a megoldási lehetőségek feltérképezése

### **TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ**

Irodalom: a házasság és a szülő-gyermek viszony megjelenése irodalmi alkotásokban

Történelem: az utódlás kérdése és a hagyományok átörökítése az egyes társadalmi rétegeknél

## **Kinek van joga az élethez? – a bioetika alapkérdései**

### **FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK**

Az emberi élet védelmének vitás kérdései és az Egyház válaszai alábbi témákban:

- abortusz
- mesterséges megtermékenyítés
- eutanázia
- halálbüntetés
- igazságos háború
- klónozás, génmanipuláció

### **FOGALMAK**

*abortusz, pro life és pro choice mozgalom, igazságos háború, eutanázia, klón, klónozás, nukleáris transzfer, emberi genom, mesterséges megtermékenyítés, inszemináció, in vitro fertilizáció, béranya, dajkaanya*

### **TEVÉKENYSÉGEK**

- Az egyházi, zsinati dokumentumok értő olvasása; értelmezése tanórai beszélgetés keretében
- interjú, dokumentum- és játékfilmfeldolgozás
- vita-játék segítségével annak feltérképezése, mekkora hatása, milyen következményei lehetnek a nehéz, vagy hibás emberi döntéseknek

### **TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ**

Biológia: az emberi test, sejtek, a magzati fejlődés, gyógyíthatatlan betegségek

Történelem: Halálbüntetések kiszabásának okai különböző történelmi korszakokban és kultúrákban

## **Felelősségünk önmagunkért, családjunkért, nemzetünkért, a teremtett világért**

### **TANULÁSI EREDMÉNYEK**

Az üdvtörténeti erkölcsstan segíti a tanulót annak az igazságnak belátásában, hogy az Isten által „öröktől fogva megálmodott” személyiségünk (az éthosz) megvalósítása nem azért fontos, mert ennek elmaradása esetén „Isten megbüntet”, hanem azért, hogy felkészülhessünk a Vele való találkozás boldogságára. Isten gyermekek képes felelősséget vállalni önmagáért, emberi kapcsolatai tisztaságáért és a rábízott teremtett világ megőrzéséért.



### FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Felelősségünk önmagunkért: alkoholizmus, tudatmódosító szerek használata és következményük
- Ne kívánd a másét! – irigység
- Felelősségünk nemzetünkért és a közéletben
- A teremtett világ védelme

### FOGALMAK

alkoholizmus, drog, tudatmódosító és kedélyjavító szerek, irigység, nemzettudat, patriotizmus, diaszpóra, környezettudatosság, bioszféra, környezeti válság, teremtményi felelősség

### TEVÉKENYSÉGEK

- Az egyházi, zsinati dokumentumok értő olvasása; értelmezése tanórai beszélgetés keretében
- projektmunka: környezettudatosság egyéni megélése, filmkészítés, ötletbörze

### TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

Vizuális kultúra: a teremtett világ szépségének megjelenése irodalmi alkotásokon

Biológia: környezettudatosság elvei, módjai

## 12. évfolyam

### Alapvető hittan - A vallás ténye és lehetősége

#### TANULÁSI EREDMÉNYEK

Az üdvtörténet alapigazságait (a hit előfeltételeit) az ész természetes fényében (azaz csupán a történettudomány és a logikus gondolkodású filozófia segítségével) vizsgáljuk, és rámutatunk, hogy ezek az igazságok az emberi ész ítélőszéke előtt is megállják helyüket.

A hit előfeltételeinek ésszerűségére utalva tudatosítjuk a tanulóban, hogy a Jézusba vetett hit nemcsak ésszerű állásfoglalás, hanem megvalósítandó feladat is (ha van irracionális dolog a világon, akkor ez a bűn, vagyis az emberhez közeledő Isten elutasítása).

#### FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Bevezetés az üdvtörténet alapigazságait a hit fényében vizsgáló alapvető hittanba
- Az üdvtörténet apológiájának fogalma és célja, módszere és témái
- Vallási alapfogalmak
- Hagyományokon alapuló hitek
- A kereszténység előtti keleti vallások és a zsidó vallás
- A keresztény vallás megkülönböztető jegyei
- A vallás fogalma és lehetősége a katolikus egyház önértelmezésében  
Zsinati megnyilatkozások: a vallásszabadságról, az ökumenizmusról és a nem keresztény vallásokról (hinduizmus, buddhizmus, zsidó vallás, iszlám)

#### FOGALMAK

*az üdvtörténet apológiája, világkép, vallás, teizmus, monoteizmus, politeizmus, deizmus, henoteizmus, ateizmus, mágia, fétis, totemizmus, animizmus, sámánizmus, mana, tabu*

#### TEVÉKENYSÉGEK

- Páros és csoportos gyűjtőmunka: a hit alapvető ismérveinek feltérképezése
- Kepes A.: Világfalu: Szellemvilág c. dokumentumfilmjének közös megtekintése, megbeszélés, az egyes népek hitének összehasonlító elemzése
- Az egyházi, zsinati dokumentumok értő olvasása; értelmezése tanórai beszélgetés keretében
- Prezentációvetítéssel kísért tanulói kiselőadások egyes vallásokról

#### TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

Történelem: vallásháborúk

Digitális kultúra: prezentációkészítés

Irodalom: teremtésmítoszok

### A Krisztus-esemény bizonyossága

#### FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A Krisztus-esemény bizonyossága, fogalma és igazolhatóságának problémája
- Jézus történetisége pogány és zsidó források alapján
- A Krisztus-esemény történetileg igazolható oldala az újszövetségi könyvek alapján

- Milyen volt a Názáreti Jézus? A torinói lepel titka
- Jézus Krisztus, a mi Urunk
- A Jézus elleni per
- Jézus feltámadásának igazolhatósága

### FOGALMAK

*Krisztus-esemény, Istenember, felkent, Messiás, Emberfia, Küriosz, megtestesülés, megkeresztelkedés, megkísértés, színeváltozás, koncepció per, pallósjog, ártatlanság vélelme*

### TEVÉKENYSÉGEK

- Liszt Ferenc Krisztus oratóriuma c. műve részleteinek meghallgatása, segítségével a Krisztusra vonatkozó legfontosabb hitigazság felidézése
- Az egyházi, zsinati dokumentumok értő olvasása; értelmezése tanórai beszélgetés keretében
- Aktualizálás: beszélgetés Jézus Krisztus nem fizikai értelemben vett, mégis valóságos megtapasztalásáról
- Csoportmunka: érvek-ellenérvek gyűjtése és ütköztetése a torinói lepel hitelességével kapcsolatban

### TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

Ének-zene: A megváltás eseményét középpontba állító zenei művek

Vizuális kultúra: Krisztus-ábrázolások a festészetben

Irodalom: Magyar költőink istenes versei

## Az egyház jézusi alapítása és szükséges volta

### FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az egyház fogalma, a katolikus egyház önértelmezése
- Az egyház ószövetségi gyökerei
- Az egyház jézusi eredetének ténye és szükséges volta az újszövetségi iratok alapján
- Az önmagát igazoló egyház a történelemben (hierarchia, az egyház négy ismertetőjegye, az egyház szükséges volta)
- Az Egyház, mint anya és tanító

### FOGALMAK

*ekklézia, küriakhon, leviták, az egyház alapítása és küldetése: prófétai, papi, királyi, lényege: Isten népe, Krisztus titokzatos teste, Szentlélek temploma, egyházmegye, egyházközség, klérus, laikusok, megszentelt életforma, regula, monostor*

### TEVÉKENYSÉGEK

- Az egyházi, zsinati dokumentumok értő olvasása; értelmezése tanórai beszélgetés keretében
- Aktualizálás: - projekt munka: bekapcsolódás egy plébániai közösség munkájába (irodai óra látogatása; interjú a plébánossal, az egyházközség világi tanácsával, a hittanosokkal stb.)

### TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

Történelem: egyház-állam viszonya a különböző történelmi korokban

## A kinyilatkoztatás lehetősége és ténye

### TANULÁSI EREDMÉNYEK

Az üdvtörténet racionális és kritikus vizsgálata rávezeti a tanulót arra, hogy a Jézusba vetett hit észszerűségét felismerje, mert a hit előfeltételei (Isten léte, az ember nyitottsága Istenre; Jézus történetisége és feltámadása; az egyház jézusi eredete és a kinyilatkoztatás ténye) az emberi ész ítélete alapján is hitelre méltó előfeltételek. S ha hitelre méltóak, hitre, elfogadásra szólítják az embert.

### FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az ember fogékony Istenre
- Az isteni kinyilatkoztatás
- Az isteni kinyilatkoztatás továbbadása
- Az ember válasza Isten hívására – a hit
- Hitvallás, hitvallási formulák
- Hittannal összefüggő érettségi témák

### FOGALMAK

*megváltás, küldetés, Krisztus-hívő, Isten utáni vágy, emberi méltóság - istenképiség, kinyilatkoztatás, természetes kinyilatkoztatás, sugalmazás, Isten megismerése az Isten képére teremtett ember által, hitletétemény, apostoli hagyomány, apostoli jogfolytonosság, a hívő engedelmesség útja, hitvallás, szimbólum, artikus, Credo, ICHTÜSZ*

### TEVÉKENYSÉGEK

- Tanórai beszélgetés a megismerés folyamatáról, a kinyilatkoztatásról, sugalmazásról
- Az egyházi, zsinati dokumentumok értő olvasása; értelmezése tanórai beszélgetés keretében
- Aktualizálás: egy isteni kinyilatkoztatást ábrázoló kép, miniatúra segítségével beszélgetés a transzcendens tapasztalatokról, egyéni asszociációkról
- fotókiállítás a természetes kinyilatkoztatás szépségét bemutató, saját készítésű fotókból

### TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

Médiaismeret: fotókészítés

Vizuális kultúra: az aranymetszés szabálya és annak megmutatkozása a természetben és műalkotásokon

Irodalom: a teremtett világ szépségét, valamint a hívő vágyakozást bemutató költemények

## **Egyéb**

### **A középszintű érettségi vizsga feltételei**

Katolikus hit- és erkölcsstan tantárgyból intézményünkben középszintű érettségi vizsga letételére nyílik lehetőség. Az érettségire bocsátás feltétele a 11. és 12. osztályos fakultációs követelmények teljesítése, mely az alap és a fakultációs órákon való részvétellel valósul meg. Különösen indokolt esetben lehet csatlakozni a fakultációs csoporthoz – az érettségire felkészítő szaktanár jóváhagyásával -, legkésőbb a 11. osztály végéig. Ebben az esetben intézményünk pedagógiai programja különbözeti vizsga letételét írja elő a tanuló számára a hiányzó félév, vagy teljes tanév anyagából.